

Gyógyszerésztörténeti közlemény

Gyógyszerészet 30. 29—32. 1986.

A gyógyszerészet nyelvi emlékei

II. rész A lombik, a tégely és gyógyszerterek; kenőcsök, tapaszok

DR. CSAJTAI MIKLÓS¹, DR. SZABÓ TIBOR²

A magyar gyógyszerészet nyelvi emlékeinek a Gyógyszerészetben előzőleg megkezdett közlésé folytatásaként a szerzők három újabb szócsaladot tárgyalnak. A lombik és a tégely régi magyar nyelvi variánsai felsorolása után részletes elemzés alá veszik a kenőcsök és tapaszok régi szaknyelvi és népi elnevezéseit. Miként első közleményünk, ez utóbbi is a készülő orvostörténeti szótárak anyagából merített, a forrásmunkák részletes felsorolásával.

Lombik

alombik: 1350 k.: *alombik* (Nyr. 20; 1970) 1550 u.: *alombik* (Herzfelder 38; Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2:246); 1767 (PPB)

alembikon: 1577 k.: *alembiconban* gr. (Orv. K. I. 31a)

lombik: 1588: *lombik* (Frank: Haszn. K. 35b) 1598 (NySz.); 1764: *lombikocská* PP:PaxC. 309b); 1767: *lombik, lum bik*: *alembicum* (PPB). Végső forrása az arab *alambik*) *lombik*. Megvan a középkori latinságban is: *alembicum* 'lombik'. A magyar *lombik* vagy az *alombik*-ből származott (a megtévedt nyelvérzék a szókezdő a-t névelőnek vette), vagy az olasz *lambiccio* átvétele (EtSz.).

töküveg: 1550. k.: *töküveg* (Herzenfelder: Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2:278); (MNy. 4: 325); (MNy. 7: 278).

tök: 1799: *tök*=*Cucurbita dremica* (Nyulás: Radna XXXIX.) A latin *cucurbita* 'tök' szó alapján.

döltnyakú: 1799: *döltnyak* — Retorta (Nyulás: Radna XXXI.); 1832: *göreb*: *retorta*, *döltnyakú* (Orv. Tár. 7. füzet 85); 1843: *döltnyakú* (Bugát: Szóhalmaz). Az elnevezés a nyelvújítás folyamán keletkezett a külső forma alapján.

göreb: 1807: *görbe-tök*=*göreb* (Kováts: Chem. 54; Nyr. 12); 1832: *göreb*: *retorta*, *döltnyakú* (Orv. Tár. 7. füzet 85); 1833: „*Göreb* ... est vox ex adjectivo görbe, curvus formata, cujus videlicet ultimae syllabae literae transpositae sunt” (NyÚSz.); 1833: *Göreb*=*retorta* (Bugát-Schedel: Orv. Sz.). A *lepárló edény* hosszú, görbe csöve alapján kapta ezt a nevet a nyelvújítás folyamán.

Tégely, gyógyszerterek

tégely: 1554: „defecerunt hic ollie testaceae... quae Tegel vocantur wigo” (MNy. 10: 427) 1586: *negely* (!) (Nyr. 16. 132).

szelence: 1588: *íres szelencék*ből gr. (Kassa város Lt.: Magyary—Kossa: Orv. Eml. 3. 253)

1604: „*Pyxis... Szelence...* (MA).

ecetágy: 1588: *ecetágy*ból gr. (Kassa város Lt.: Magyary—Kossa: Orv. Eml. 3:253) *acetabulum*, vagyis az a esésze, melyben az illatos ecetet tartották' (?)

pikszis: 1604: „*Pyxis...*: *Puzpangfaból*, vagy *akármiből* ezinált. kenet tarto. Pössöly. *Szelence*, *Börbönce*, *Koroglya*” (MA)

1758: *piksis* (NySz); 1763: *Piksis* (MNy. 60: 373).

1807: *pikszis* (Márton)

Koroglya: 1604: „*Pyxis... Koroglya*” (MA).

1898: *Koroglya* (Varga M: Term. Tud. I. 355: NSz) 'gyógyszer- vagy kenőcstartó patikai szelence'

köpőce: 1653: „*Valami jó terjéket is egy köpőcével*” gr. (Széchi Mária levele Weber Jánoshoz: Tört Tár. 1880. 606; Magyary—Kossa: Orv. Eml. 3. 371).

1767: *köpőce*: *ungguentarium* (PPB), 1808 (SI) *köpőce* (MTSz).

börbönce: 1604: „*Pyxis... börbönce* (MA)

1843: „*börbönce*: *pyxis/eine Büchse, wie die Apotheken oder Krämer haben* (Bugát: Szóhalmaz). *börbönce*: *pixis* (Nyr. 10: 380). *iskátula*: 1604: *Iskátula*, *Capsula*, *theca* (MA).

1767: *Orvosságos iskátula*, *Capsula* (PPB)

kepa: 1767: *orvosságtartó kupa*: *pyxis* (PPB).

tök: 1808: *kenet-tök*, *Pyxis* (SI).

1830: *capsula=tök* (Zsoldos: Tud. Gyűjt. 12: 48).

1843: *buratok* (Bugát: Szóhalmaz).

1870: *tök* (*capsula*) (Gyógyászat 443).

1886: *capsula=tök, tökca, téhely, tartó* (Babos₂).

Nyelvtörténeti adatok a hazai kenőcsök, tapaszok elnevezéséről

Mind a népi orvoslásban, mind a laikus vagy tanult orvosok gyógyító munkájában kezdettől fogva nagy szerepük volt a külső használatra való gyógyszerkészítményeknek, melyek hatóanyaga zsírnemű anyagba oldva vagy gondosan elkeverve, kenős vagy tapasz formájában szolgálja a gyógyítást. Baradlai egyenesen a flastromokból vezeti le a „kontár” szó eredetét is: „A kontár, vagy javas a fizikai kúrák specialistája volt. Eszközei

jórészt a „falastrumok”. Nevét is onnan vette. A „holagszió falastrum” (*Emplastrum vesicatorium*, vagy *cantharidis*) kedvelt gyógyszere. Ettől (a kantár vagy kontár falastrumtól) kapta a nevét” (i. m. 183). **

Ugyancsak Baradlainál találunk adatokat a legrégebb kultúrnépek kenőcskészítéséről is. A régi assziroknál a „pasisu”-nak nevezett gyógyszerkészítők csináltak flastromokat, kenőcsöket, arckendőző szereket (i. m. 18). Indiában is gyógytényezők voltak a bedörzsölések, a *Susruta*-védában találunk kenőcsanyagokat is (i. m. 21. 23). A perzsákról tudjuk, hogy mikor Nagy Sándor elfoglalta Darius táborát, egész „szekérpatikát” talált illatos kenőcsökből. A macedón bakák izzadt lábaikat kenték velük. Plinius szerint (13,1) „a perzsák nyakából olyan elviselhetetlen bűz áradt, hogy kénytelenek voltak illatos kenőcsökkel ellensúlyozni”. Egyiptomból az *Ebers*-papyrus első részében találunk kenőcsöket, köztük hajnövesztőszert is (Baradlai i. m.). A zsidók könyveiben is találunk példákat: „Készítsd a szent kenetolajat a kenőcskeverők művészete szerint” (Exod. 30. 37. 25. 25). Hazai vonatkozásban téves adat, hogy a római korból maradt emlékek közül Tapolcán talált réztábla értelme szerint: „Sibilla, Septimus Severus császár szabadosnője k e n ő c s k é s z í t ő volt és Rhisipia (Veszprém) utcáin árult”.

Ernyei József: *Gyógyász. Értesítő* 1898. 386: Baradlai 42.)

Az alábbiakban a kenőcsök, tapaszok magyar nyelvtörténeti adatait soroljuk fel:

Unguentum = ír

Ósi eredetű szó, jelentése 'orvosság, kenőcs'. Így öröklöttett Bugát szóelemzése: gör. *myr*, ebből ném. *Schmiere*, magyar *ír* (Bugát: Szóhalmaz). *ír*: 1510: „chynaltasst iratt es eross portt, kywel sebet nyttnak, awagy watthust wesztenek az loonak” (LévT. 1:1) 'gyógyító kenőcs'

1519 k.: *ír* (DebrK. 408)

1525: *ír* (MNy. 11; 38) 'gyógyító hatású növények elnevezéseként'.

1527: *yrrel* gr. (ÉrsK. 433)

1562: „Az bargel kezeiti az íreket az sebesecc-neo” (Mel: ATam. 87)

1578: „Ír között seb gyógyítani io az gyökere” (Mel: Herb. 8)

1590: *ír* (Szikszai 176), 'sebkötés, flastrom'

1598: „Egy írrel minden fele betegseget gyógyítani” (Decsi: Adag. 290) = népies szólás

1604: *ír*: *unguentum* (MA)

1767: *ír*: *aratum* (PPB)

1774: *ír* (PP: PaxC. 350)

1833 (Bugát—Schedel: OrvSz.), 1844 (Bugát: Szóhalmaz).

Származékok:

íraló, *írál*, *írol* (nép), 'kurúzlással' gyógyít'
írál (nép) 'gyógyít', *írálás* (nép) 'kurúzlás',

** Megj.: Elfogadva a lektorok véleményét a Baradlay féle naív szómagyarázatot a szerzők az érdekesség kedvéért említik meg.

íraló — asszony (nép) 'javasasszony' (ÚMTsz) 1852/1895: *íraló* (Jókai 21:68: NSz.) 'kurúzló'
1832: *íres*, *íras*, *íros*: *unguentum delibutus* (Kreszn.) 'kenőcsös'

1832: *írezés*: *delibutio ungentaria* (Kreszn.) 'kenés'

1723: *írezés*. *Delibutio ungentaria* (Csuzi: Síp. 664)

íres ruha: 1585: *Ires ruha*. *Emplastrum* (Cal.) 1604: ~ (MA)

1560 k.: *emplastrum*. *Ires ruha* (Gyöngy Szt. 4108)

1786: „*Ires ruha* módra kösd a sebre...” (B. Szabó D.: Ethn. 13; 134)

1832: *íres ruha* (Kreszn.)

alma-ír: 1960: „Kennyék a vese táját...
alma írrel (pomatum)” (PP: PaxC. 202)

1774: *alma ír* (PP: PaxC. 248)

apácaír: 1764: *apáca-ír*: *unguentum de Tutia*, *unguentum nihili* (PP: PaxC. 53) 1767: ~ (PPB)

1774: *apáca íre* (PP: PaxC. 60)

apóstolok íra: 1774 (PP: PaxC. 383)

bába-íre: 1798: „*Bába-íre*... a dajkák tejét szaporítja” (Veszelszki 348, 396)

csábaír: 1813: „*Tsábaír* (Poterium). Gyengén összehúzó, szorító erővel bír, a sebek gyógyulását segíli” (Diósz.: Orv. Füv.: Nyr. 13; 66)

Nem tévesztendő össze a Csaba írével, Csaba-ürömmel, mely nem *unguentum*, hanem a *Pimpinella* nevű növény (L: Fialowszki Lajos: Csaba-íre. Nyr. 13. 1884. 62—67, 114—120, 155—160.) (1578: Czába-írével gr. (Mel: Herb. 67); 1588: Chyaba-íre gyökere (Frank: HansznK. 18). 1596: Chyaba-íre (BeytheA: FüvK. 99); 1590: Chaba-üröm (Szikszai. 8); 1604: Csaba-íre. *Pimpinella* (MA) 1690: Tsába-íre (PP: PaxC. 7);

1656: „Próbált recepta—Tsába-üröm gyökeret... (Tseh: Lovak 14); 1664: Csába-üröm (Lippai: VKert. 2: 117); 1762: Tsaba-íre. *Pimpinella* (PPD); 1775: Csába-íre, Csába-üröm (Csapó: Füv. 51)

deákír: 1808: *deákír* (SI)

diákír fn. ....daganat kezelésére haszn. olímtartalmú gyógyszer... *diachylon-kenőcs*" (ÚMTsz) (SzegSz.) 4

deakorium: 1540 k.: *dragorium* (Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 252)

1593: „*zwrke deakorium*, magi erleleo, deaquillum, veoreos ír, Czibak flastroma, eokleló ír” (Szávay: Győr monográfiája, 1896: Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 252)

1609: „*Szederjes deakorium*, új sebhez való szürke ír” (Tört. Tár. 1894: 649).

1628: Fekete *diacorium* (Marosvásárhely Lt.: OK. 35. 1965. 72).

1676: „*Feir deacorium*” (Tört. Tár. 1894: 402)

szervjó hasznú ír (Veszpr.: Succ. 4: 295; Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 254) 'emplastrum Noricum'

fegyvernekes ír: 1797 (TsM—KI. 1: 112; Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 255) 'késsel v. más fegyverrel ejtett sebek gyógyítására'

fejér ír: 1808: ~ Unguentum de cerusso (SI)
fekete ír: 1808: ~ Unguentum fuscum Wurtii (SI)
 1690: „fekete ír: unguentum fuscum Wurtii” (PP: PaxC. 312)
 1774: fekete ír: (PP: PaxC. 383)
grófné íre: 1690: „Grófné íre... igen hasznos a folyó sülyben” ((PP: PaxC. 168)
 1791: grófné íre (Csapó: OrvK. 183)
 'kénsavas cinket tartalmazó kenőcs' (Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 257)
 1774: grófné íre (PP: PaxC. 208)
gyógyír: 1834 (Kunoss: Szóf.)
gyógyító ír: 1825: gyógyító ír. — Flastrom (Lóránd: Fene-iz)
 1832: gyógyító ír: emplastrum sanans (Kreszn.)
hajír: 1808: ~ Unguentum capillare (SI)
in-ír: 1690: „in-ír a patikában” (PP: PaxC. 308)

Kámforos fejér ír:
 1774: „cámforos fejér ír” (PP: PaxC. 364)
király íra: 1683: „Osztán beköték király írával, úgy szünnék az lábam fájdalma, úgy lappada meg” (Századok 1881: 597) (Kossa: MNy. 5: 380.) 'hegedűgyantát, terpentint, fekete kátrányt stb. tartalmazó ír' (Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 262)
 1831: király ír (ungv. basilicum) (OrvTár: 1: 241)
lággyító ír: 1694: Lággyító ír (MA)
 1618: „Sem az fű, sem az lággyító ír meg nem gyógyíthat” (MA: Scult. 843)
méregvonó ír: 1697: „Főzze meg az íretet... zöld íret és méregvonó íret...” (Tört. Tár. 1981: 149)
nehéz ír: 1628: nehéz írat (uo.)
ólomír: 1837: ólomír: unguentum lithargyri (Csapodi: Szem.)
orvosló ír: 1618: „Emplastrum, orvosló ír” (MA.: Scult. 853).
oszlató ír: 1837: unguentum digestivum (Csapodi: Szem.)
öklelő ír: 1672 (Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 268)
 1607: „...és öklelő íret” (Tört. Tár. 1891: 149)
rózsá ír: 1774: rózsá ír ((PP: PaxC. 12)
sárga ír: 1628: sárga írat (Marosvásárhely Lt.: OK. 35. 1695. 72.)
sebggyógyító ír: 1801: ~ unguentum basilicum (Enyedí: Pat. 40: MNy. 6: 369)
szem-gyógyító ír: 1636: ~ Collyrium (Pázm. Préd. 381)
Szentivény íra: 1794 (Rácz: Borb. 162)
szürke ír: 1609: „Szederjes deakorium, új sebhez való szürke ír” (Tört. Tár. 1894: 649).
vörös ír: 1593: veoreos ír... (Szávay: Győr monográfiája. 1896: Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 252)

1672: ~ (Magyary—Kossa: Orv. Eml. 2: 281)
 1628: az erős veres írat főzze meg (uo.)
zöld ír: 1538: „zöld írat főz” (Demkó: Orv. 46)
 1607: „zöld írat” (Tört. Tár. 1891: 149) 1742: ~ (Misk. Man. 401)

IRODALOM

— lombik, tégely, gyógyszer-tok —
 (az előző közleményben már tárgyalt forrásokat nem közöljük)

Herzfelder=Herzfelder A. G.: A kolozsvári codex. Egy XVI. századbéli chemiai kézirat ismertetése (Kolozsvári Cementes János munkája) Bp. 1897. — PPB.=Dictionarium Latino Hungaricum... collectum, et in hoc corpus coactum á Francisco Páiz Pápai... Cibinii. 1767. — Magyary—Kossa: Orv. Eml.=Magyary—Kossa Gyula: Orvosi Emlékek. Értékezősek a magyar orvostörténelem köréből. I—IV. Bp. 1929—40. — OrvK.=XVI. századi magyar orvosi könyv. Bevezetéssel ellátva közléteszi Varjas Béla. Kolozsvár, 1943. (Első kéz: 1577 k., II. kéz 18. sz. e) — Frank: Hasznok.=Frankovics Gergely: Hasznos Könyv betegségek ellen. Magyarókerék 1588. — PP: PaxC.=Páriz Pápai: Pax corporis. Kolozsvár, 1690, 1764. — EtSz.=Gombocz Zoltán—Melich János: Magyar etymológiai szótár. I. kötet I—X. füzet., II. kötet XI—XVIII. füzet. Bp. 1914—1944. — Herzenfelder=Herzenfelder Armand Dezső: Kolozsvári Cementes János könyve (Magyar Könyvszemle 1896. 276—301.) — Nyulás: Radna=Nyulás Ferenc: A Radna vidék Vasas borvízeinek bontásáról. é. n. — Orv. Tár.=Orvosi Tár — NyÚSz.=Szily Kálmán: A magyar nyelvújítás szótára a kedveltebb képzők és képzésmódok jegyzékével. Bp. 1902. II. k. 1908. — MA.=Szenczi Molnár Albert: Dictionarium Latinohungaricum. 2. r. Dictionarium Vngarico-Latinum. Nürnberg 1604. — NySz.=Szarvas Gábor—Simonyi Zsigmond: Magyar nyelvtörténeti szótár a legrégebbi nyelvemlékektől a nyelvújításig I—III. Bp. 1890—1893. — Zsoldos: Tud. Gyűjt.=Zsoldos D.: Némely mostanában támadt új magyar szókról való vélekedés. (Tudományos Gyűjtemény 1830. 12. 32—50.) — Babos.=Babos Kálmán: Közhasznú magyar-azó szótár. 2. kiadás. Bp. 1886.

IRODALOM

— kenőcsök, tapaszok —

(Dr. Szabó Tibor—Perezné Zallár Idikó: A magyar orvosi nyelv történeti-etimológiai szótára (kézirat) alapján).

Baradlai = Baradlai János—Bársony Elemér: A magyarországi gyógyszerészet története I—II. Budapest, 1930. — LevT.=Magyar Leveles Tár. I. Négy-száz magyar levél a XVI. századból. Közli Szalay Ágoston. Pesten, 1861. II. Magyar hölgyek levelei. Közli: Deák Farkas. Budapest, 1879. — DebrK. = Debreceni-Codex. 1519 k. Kiadva: Nyelvemléktár XI. — Érsk. = Érsekújvári codex 1530—1531. Kiadva: Nyelvemléktár IX.—X. — Mel: ATam. = Melius Péter: Az Arany Tamás tévelygéseinek meghamisítási. Debrecen 1562. — Mel: Herb. = Melius Juhász Péter: Herbarium az természetekről, és hasznairól. Magyar nyelvre, és ez rendre hozta a Doctoroc Könyveiből az Horhi Melius Peter. Kolozsvár 1578. — Szikszai = Szikszai Fabricius Balázs: Nomenclatura Dictionarium Latino vngaricum. Debrecen, 1590. Kiadva: Szikszai Fabricius Balázs latin-magyar szójegyzéke 1590-ből. Közletette, bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta Melich János. Budapest, 1906. — Decsi: Adag. = Boronyai Decsi János: Adagiorym Graeco Latino Vngaricorum chiliades quinque. Bartha. 1598. — ÚMTsz. = Az MTA Nyelvtudományi Intézetében készülő Új Magyar Tájszótár anyagából. Idézi: TESz. — Csuzi: Sip. = Csuzi: Sip. 1723. NySz.

— Cal. = Ambrosii Calepini Dictionarium decem lingvavm. Lvgdvni, 1585. Kiadva: Calepinus latin—magyar szótára 1585-ből. Sajtó alá rendezte Melich János. Budapest, 1912. — GyöngySzt. = Gyöngyösi Szótártörök, 1560. k. Kiadva: A gyöngyösi latin—magyar szótár-török. Közrebocsátotta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Melich János. Budapest, 1898. — Veszelszki = Veszelszki Antal: A növény-plánták országából való erdei és mezei gyűjtemény. Pest, 1798. — Diósz.: OrvFüv. = Diószegi Sámuel: Orvosi füvészkönyv. Debrecen, 1813. — BeytheA: FüvK. = Beythe András: Fives könyv. Fíveknek és fáknak nevékről, természetükről és hasznokról. Németujvár 1595. — Tseh: Lovak = Tseh Márton: Lovak orvosságos megpróbált új Könyvecskéje. Lőcse, 1656. — Lippai: VKert = Lippai János: Veteményes Kert: NySz. = Pápai Páriz Ferenc: Dictionarium manuale Latino-Ungaricum et Ungarico-Latinum. I. rész: Dictionarium Latino-Ungaricum. II. rész: Dictionarium Hngarico-Latinum. Lőcse, 1708. — Tyrnaviac, 1762. — Csapó: Füv. = Csapó József: Új füves és Virágos Magyar Kert. Pozsony, 1775. — OK. = Orvostörténeli Közlemények — Erdős: MNy. = Erdős János, dr: Patikabeli szók a nép nyelvén. MNy, 2:43. — Ballagi = Ballagi Mór: A magyar nyelv teljes szótára I—II. Pest, 1868, 1868—73. — Csapó: OrvK. = Csapó József: Orvosló Könyvcske, mely betegeskedő szegény sorsu ember számára és hasznára készült. Pozsony—Pest, 1791. — Kunoss: Szóf. = Kunoss Endre: Szófüzés vagyis a tudomány, művéség, társalkodás és költészet ujonnan alkotott vagy fölélesztett szavainak jegyzéke. Pesten, 1834. — Lóránd: Fene-iz: = Lóránd Klára: Adalékok a fene és az iz nevű betegségek kapcsolatához. Orvostörténeli Közlemények. Supplementum 11—12, 161—178. — MA: Scult. = Molnár Albert: Jubiláns esztendei prédikáció. Irta Scultetus A. Oppenheim. 1618: NySz. — Csapodi: Szem. = Csapodi István: Az első magyar szemorvosi könyv magyarsága. Nyr. 12. évf. 1833. 514—518: 553—558. — Enyedi: Pat. = Enyedi János: Falusi emberek patikája... 1801. NySz. — Pázm: Préd. = Pázmány Péter: Vasárnapi és ünnepi prédikációk. Pozsony, 1636, 1694. — Rácz: Borb. = Rácz Sámuel: A borhólyg tanításoknak első darabja. Pest, 1794. — Demkó: Orv. = Demkó Kálmán dr.: A magyar orvosi rend története. Bp. 1894. — Misk: Man. = Miskolczy Ferenc: Manuale chirurgicum. Győr, 1742.

Чайтан Миклош, Сабо Тибор: Языковые памятники фармацевтики: II часть

В качестве продолжения впервые начатого в Фармации изложения воспоминаний о венгерском фармацевтическом языке, авторы обсуждают три новых гнезда слов. После перечисления вариантов на старом венгерском языке слов колба и тигель, авторы делают подробный анализ профессиональных и народных названий мазей и пластырей. В этой

последней главе они разрабатывают фармако-исторические аспекты мазей и пластырей. Так же, как и первое их сообщение, материалы настоящей статьи тоже брались из готовящегося ими словаря по истории медицины, с тщательным перечислением источников информации.

M. Csajtai and T. Szabó: *Linguistic relics of pharmacy (II. part)*.

Continuing the survey about linguistic relics of pharmacy appeared in the former numbers of „Gyógyszerészet”, three new word-families are dealt with. After listing the old Hungarian linguistic variants of the test-tube and jar, authors are giving a detailed treaty about the old professional and popular denominations of ointments and plasters. In this part ointments and plasters are related to their historical background. As the first paper of the series, this last one is based too on the material of the Dictionary of Medical History, — being in preparation, — with the detailed list of the resources.

Dr. M. Csajtai und Dr. T. Szabó: *Sprachdenkmäler der Pharmazie*

Als Fortsetzung der in der Zeitschrift „Gyógyszerészet” begonnenen, sich mit den Sprachdenkmälern der ungarischen Pharmazie befassenden Publikation, werden in vorliegender Mitteilung drei neue Wortfamilien unter die Lupe genommen. Nach Anführung der alten ungarischen Varianten der Worte „Glaskolben” und „Tiegel” werden die in der Fach- und Volkssprache üblichen Bezeichnungen der Salben und Pflaster ausführlich analysiert und auch die pharmaziehistorischen Beziehungen erläutert.

Ähnlich wie in der ersten Mitteilung stammen auch die hier angeführten Daten aus dem Material des in Vorbereitung befindlichen medizinhistorischen Wörterbuchs der Autoren misant der ausführlichen Aufzählung der Quellenwerke.

★ *Resumo en Esperanto:*

D-ro M. Csajtai kaj D-ro T. Szabó: *Lingvaj memoraroj de la farmacio. II—a parto*

Durigante la antaŭe komencitan publikigon de la lingvaj memoraroj de la hungara farmacio en la revuo *Gyógyszerészet*, la aŭtoroj prilaktas tri novajn vortfamiliojn. Post denombro de la malnovaj hungaraj variantoj de la vortoj *tombik* (almabiko, distilbalono) kaj *tégely* (tiglo), ili detale analizas la malnovajn folklingvaj kaj popolajn nomdonojn de la ungentoj kaj plastroj. En tiu ĉi ĉapitro ili prilaboras ankaŭ la farmaciehistoriajn rilatojn de la ungentoj kaj plastroj. Kiel ilia unua publikajo, ankaŭ tiu ĉi lasta ĉerpis el la materialo de ilia pretiganta medicinhistoria vortaro, kune kun la detala denombro de la fontoverkoj.

(*Csongrád Megyei KÖJÁL Egészségnevelési osztály, Szeged, Derkovits fasor 7—11. — 6726*)

Érkezett: 1983. II. 11.

Hibaigazítás

1985. évi 11. számunk Gyógynövények és népgyógyászat rovatában a propoliszról megjelent dolgozatba értelemzavaró sajtóhiba csúszott. A 428. oldal második hasábjában a 9—13. sorban levő mondat helyesen így hangzik: „Vizfürdőn melegítve egy 56 °C-on megoldvadó, a víz felszínén szétterülő Viasz-frakcióra és egy viszkózusabb, sötétebb, nagyobb térfogatú megüledő részre, a tulajdonképpeni propoliszra válik szét”.

Olvasóinktól és szerzőinktől elnézést kérünk.

A szerkesztőség